

Deana Kameron

*Prilika
za ples*

Prevela Magdalena Reljić

Beograd, 2015.

NJUJORK, 1907.

Inspicijent je punih sat vremena sedeo na stolici kraj podnih reflektora, grčeci prste oko drške svog štapa i ćutke posmatrao jutarnju probu vodvilja. Nijednu ispravku niti pohvalu nije izustio, čak ni uobičajenu žalbu na minut koji treba dodati ili oduzeti. Harland Stenli je kupovao vreme.

Ali sada, dok je Peper Makler pogureno sedela na stepeniku kulisa letnjikovca, sa kolenima skupljenim do brade, tako da joj je porub crne duge haljine dosezao do gornje ivice dubokih cipela, gledala je kako Stenli udara čeličnim vrhom svog štapa po daskama, ne jednom, već triput, u brutalnom pozivu na tišinu.

Muzika momentalno prestade, glasovi utihnuše. Zato su i bili tu, iz tog razloga je na tabli bilo istaknuto obaveštenje o tome šta se očekuje od izvođača i pozorišnih radnika. Bez izuzetka, bez izgovora. Čak je i kostimografkinja sedela na drvenom sanduku i krpila pocepani porub ogromnih zelenih kariranih pantalona.

Džimi, žongler koji otvara predstavu, ustade sa svog mesta kraj klavira, vrteći šešir nervoznim šakama. „Gospodine Stenli, pre nego što kažete nešto o onom članku u *Varajetiju*, voleo bih

u svoju odbranu da kažem da nije bila kiša tanjira na pozornici. Samo jedan tanjir, gospodine, samo jedan.“

Inspicijent ga ućutka dizanjem ruke. „Ne zanimaju me vaši polomljeni tanjiri, gospodine Džek.“ Zatim pogleda u Marvanija, mađioničara. „Niti me zanima što se golubica sakrila ispod šešira sve dok vam nije pobjegla kroz rukav.“ Potom se okrenu prema *Skraćenim šekspirijancima*, grupi glumaca kepeca visokih tek između metar i metar i dvadeset. „Niti kritikujem nekoliko zaboravljenih rečenica iz *Sna letnje noći*, samo ću reći da je prava nesreća što je svedok tih – a i ostalih – nemilih scena bio jedini kritičar koji je za poslednjih godinu dana posetio *Šansu*. Hoćemo li ovde stati?“

Pozornicom zabruja žamor srama i nevinog klimanja glavom.

Peper je u neverici gledala svoje kolege pre nego što je skočila na noge. „Ne!“, povika ona. „Nećemo ovde stati!“

Tražila je neki znak podrške s bilo čije strane, ali niko nije imao hrabrosti da je pogleda.

Osim Stenlija, koji je ljutito zurio u nju. „Pretpostavljam da biste više voleli da zanemarim ove greške? Ili da lažem i kažem da te greške nisu važne?“

„Ne, ali mogli biste da kažete... ovaj...“ Nije znala šta je mogao da kaže, samo je znala da je ono što je već rekao bili užasno nepošteno. Dan kada se pozorišni kritičar pojavio bio je crni dan u *Šansi*. Još jedan pozorišni radnik dao je otkaz, treći tog meseca, a trbuhozborac je dve nedelje pre isteka ugovora zaglavio u zatvoru zbog remećenja mira tokom pauze za ručak. Komešanja iza scene uzela su svoj danak, čega je Stenli bio i te kako svestan.

On se nasmeši, gledajući netremice u Peper.

„Mogli biste da kažete da je kritika nezaslužena“, konačno joj izlete.

„Nezaslužena, gospođice Makler?“

„Da, krajnje nezaslužena.“ Nova osuda naraste u njoj. „Mogli biste da kažete da je neistinita. I da mi nismo *trupa vodviljskih zvezkana, otpadnika i izopačenjaka*.“ Citirala je deo članka gde se kritičar našalio sa frazom, naglasivši kako nisu dorasli trupi *Vodviljskih zvezda, čudesa i radosti*, što je zapravo bio naziv predstave kojom je pozorište Šansa pre šesnaest godina otvorilo svoja vrata.

Stenli udari svojim štapom kao čekićem. „Ne dopuštam lekcije, gospođice Makler. Ni od koga, a svakako ne od jedne švalje.“

Njegove reči je uvrediše, ali ne tako duboko kao prigušeni smeh iza nje. Osvrnula se preko ramena i ugledala plave kovrdže Beatris Penington na rubu grimizne zavese. Njena plesna partnerka već je bio obučena u kostim lutke – uski crni triko, koji jedva da je pokrivaio malo više od korseta, i široku suknjicu od crnog tila, koja nije dosezala ni do kolena. Iza nje, Triksi Smol, treća i najmlađa članica njihovog trija – devojčica od šesnaest leta – zapanjeno je zurila u pozornicu.

Peper ih je ignorisala. „Ja sam sada plesačica, gospodine Stenli, i to od početka sezone, kao što već znate.“

„Švalja, horistkinja*“, nema neke razlike. Možemo li da pređemo na posao?“

Pritisnula bi ga i naterala da prizna da nije u pravu, ali na licima oko sebe videla je neizgovorenu molbu. Želeli su da svađa prestane. Džimi i Marvani. Dreser pasa i kostimografinja. Čak i pozorišni radnici. U njihovim spuštenim pogledima pročitala je gorku istinu: ako će Stenli ignorisati kritiku, onda će i oni.

Peper sede na stepenik kulisa letnjikovca i prekrsti ruke na grudima.

„Hvala vam“, reče Stenli s lažnom iskrenošću i okrenu se prema ostalima. „Okupio sam vas da vam saopštim da se gospodin Degraf

* Engl. *chorus girl* – horistkinja, pre svega se odnosi na plesačicu, to jest članicu plesnog hora (zboru). (Prim. kor.)

zbog bolesti neće vratiti ni ove nedelje, iako je planirao, i s dubokim žaljenjem nas obaveštava da će njegov oporavak trajati do daljeg.“

Razočaranje zabruja dvoranom. Bolest vlasnika pozorišta isprva je izgledala kao blagoslov. Predah od namćorastog starca koji sipa holandske psovke i priča u snu kada zadrema u stolici. Ali sada, kada je *Šansa* ostala samo u Stenlijevim rukama, čak i Peper je priželjkivala Degrafov povratak.

Na plakatu iznad ulaza još je pisalo *Džejms P. Degraf predstavlja*, ali proteklih pet meseci inspicijent je popunjavao rupe, a neprijatnosti su se redale jedna za drugom.

Prošlonedeljni naslov u novinama prevršio je svaku meru. Njihov pevač irskih balada bio je toliko pijan i neprijatan da je jedna gošća na pola predstave izletela napolje, pokrivši maramicom nos. Pevač je to primio sa neskrivenim ponosom, ubeđen u svoju „sposobnost da dirne u dušu“. Peper je morala da se obuzda kako ga ne bi ošamarila. Samo prostak je mogao odlazak publike da proglasi svojevrsnim uspehom, ali ako on to još nije shvatio, onda verovatno nikada neće. Bio je izgubljen slučaj, baš kao i Stenli.

„Dakle, vi ste još uvek glavni“, reče ona. „To je ta velika vest?“

„Ne, gospođice Makler. Sin gospodina Degrafa uskočiće dok mu se otac ne oporavi.“

Robert Degraf se vraća u *Šansu*? Stari Degraf poslao je svog sina u Kembridž jednog septembarskog jutra pre tri godine i mladi Degraf od tada više nije kročio u pozorište, nijednom.

Kao dečak nije provodio mnogo vremena u *Šansi*, ali stari glumci su ga dobro poznavali. „Kako mladić, tek izašao iz školske klupe, može da zna nešto o vođenju pozorišta?“

„Taj se nikada nije zanimao za očev posao!“

„Kako će on uopšte da doprinese?“

Peper zauzda jezik. Žalbe na Roberta nisu bile novost, ali svi su morali da igraju po pravilima. Mladi Degraf nije mogao biti gori

od Stenlija. Njoj će lično prijati promena, i to nije imalo nikakve veze sa njenim osećanjima prema Robertu Degrafu. Apsolutno nikakve. Šta god da se pričalo, Robert je držao svoju reč.

„Kada ga očekujete?“ Peper je odmah shvatila da je Stenli prozreo njen nehajni ton glasa.

„Uskoro, gospođice Makler. Siguran sam da će to biti uskoro. Gospođo Basaraba, u vezi s kostimima...“

Kostimografkinja dignu pogled s pantalona na svom krilu i začkilji u njega preko rama naočara.

„Novoj glumici treba haljina za današnje predstave.“ Stenli iz džepa svog prsluka izvadi sat na lancu. „Trebalo bi da stigne za manje od sata.“

Gospođa Basaraba raširi oči. „Nemoguće! Moram da završim još tri para pantalona, i da zakrpić jedan sako.“

„Nemamo izbora. Njen kovčeg je oštećen u transportu. Siguran sam da ćete se već nekako snaći. Kao i uvek.“ Rekavši to, on ustade, zgrabi svoj štap i odvuče svoju bangavu nogu u senku hodnika.

I ostali se razidoše. Peper ostade. Gledala je kako gospođa Basaraba nemoćno zuri u svoje krilo.

„Gospođo B?“ Peper ustade, zabaci svoje guste kovrdže boje kestena, skupljene u pletenicu, i priđe ženi koja je bila pomoćnica njene majke pre nego što je Besi Makler umrla, i kojoj je Peper pomagala pre nego što joj je Stenli pružio priliku da stane na daske. „Pomoći ću vam.“

Žena dodirnu svoju tanku crnu kosu, nemarno skupljenu na temenu, i ispusti uzdah koji kao da je dopirao iz dubine njenih pohabanih braon cipela. „Neka, dušo. Imaš predstavu.“

Peper sede na sanduk kraj nje i, gurnuvši je blago, reče: „Do zavese imam ceo sat. Bićete iznenađeni koliko mogu da sašijem za jedan sat.“

Vetar, neobično hladan za sredinu aprila, dočeka Peper kada je izašla iz prodavnice, dižući joj porube kaputa od plavog somota i nabore duge haljine. Ona poravna suknju, ali sudeći po strogom pogledu starije prolaznice, tek nakon što je vetar otkrio skandalozno parče njenih crno-belih čarapa, nasleđenih još od gusarske uloge.

„Dajte, molim vas. To su samo čarape.“

Starica frknu i uđe u obližnju prodavnicu.

„Snob“, progundā Peper, nameštajući odeću. Gurnula je kesicu sa šivaćim iglama i novim koncem kupljenim za kostimografinju dublje u džep kaputa, navukla crni šeširić do obrva i zaputila se u vodvilj, koji je zvala svojim domom.

Nije bilo pošteno. Već je videla gornje spratove gradskih kočija i zaprežnih vozila kako zagušuju deo Brodveja i Istočne devete ulice. S te udaljenosti, pozorište *Šansa* izgledalo je grandiozno, kao kada je njena majka pre trinaest godina prvi put kročila u njega, gladna i švorc. Tada je sve svetlucalo: tornjevi na krovu, ovalni prozori koji su krasili peti sprat poput niske bisera, starinski svodovi duž trećeg sprata. Digla je pogled tog prvog dana, držeći se za majčinu suknju od tvida, i upitala je li to dvorac, to mesto gde će njih dve živeti. Besi Makler je potapšala ručicu svoje kćeri i odgovorila: „Ne, mila, nije dvorac. Samo pozorište.“

Njena majka je pogrešila. *Šansa* nije bila samo pozorište, već veličanstveni vodvilj, koji je gospodin Degraf pretvorio u najbolji na Brodveju.

Ali to njenoj majci tada nije mnogo značilo.

Peper se utopi u masu, izbegavajući barice od noćne kiše, udišući vonj konja i automobila, čiji vozači s visokim cilindrima kao da su zamenili kočnice sirenom.

Ne, to nije bio dvorac. Ali uprkos otpacima u čoškovima i posivelim zidovima, uprkos rđi na rubovima električnog panoa, koji se protezao od trećeg do petog sprata, to je i dalje bilo pozorište. I kada pregrmi ovu krizu, *Šansa* će opet biti grandiozna. Kao nekad.

A to bi moglo biti već danas. Novi komad, novi početak. Peper se začkilji u slova, ispisana malim električnim sijalicama na nadstrešnici iznad glavnog svoda. „*Madam Bize?*“, pročita ona naglas, u nadi da će joj to osvežiti pamćenje. Ali nije. Još jedna nepoznata izvođačica. Ispod imena bilo je rukom ispisano: *Izuzetno talentovana, pariska pevačka senzacija.*

Peper se iskreno nadala da je tako. *Šansa* je vapila za senzacijom. Ona pogleda ulicu i dalje niz Brodvej. Vrata kinetoscopa, odmah pored starog stolara, već su bila otvorena. Na svetlećoj električnoj reklami pisalo je: *Automatski vodvilj.*

„Malo sutra“, promrmlja ona. Kovanice koje padaju niz metalni čunak i pokreću niz crnobelih fotografija ne može biti vodvilj. Svi su znali da je vodvilj pozornica sa zavesom, zabavljačima, rekvizitima i prospektima, sa muzikom, plesom i aplauzom. Ovim delom Brodveja zabava je procvetala pre nego što su veliki lanci progutali i najokorelija nezavisna pozorišta, ona koja su na silu naterana na poslušnost. Ostali su samo larmadžijski muzički hodnici duž Bauerija i njegova raskošna okolina prema imućnom delu grada.

Gospodin Degraf rekao je da je samo pitanje vremena kada će se plima opet podići. Narodu su se smučile velike scene za dolar, ponekad i dva, po predstavi. Ako je pesma dobra i vicevi smešni, narod će dolaziti, pojasnio je on. A to im je njihovo pozorište i nudilo: pet predstava dnevno, šest dana nedeljno.

Pošto je Robert postao glavni, Peper nije ni sumnjala da će nastupiti bolja vremena, i za nju i za *Šansu*.

Namirisavši pečeni kikiriki, pratila je njegovu ukusnu aromu do kamioneta parkiranog ispred Abernatijeve taverne. Krčanje creva podseti je da nije ništa jela. Kada se spremala da pruži peptoparac za kesicu kikirikija, crna kočija stade ispred pozorišta. Biletarnica se otvarala tek za pola sata, ali vozač je gipko sišao i otvorio vrata kabine. Zanimajući prodavca u kecelji, koji joj je nudio papirni fišek, Peper je zurila u gospodina u crnom ogrtaču koji je izlazio iz kočije.

Sledila se i pri samom pogledu na njega. Iako joj je bio okrenut iskosa, prepoznala je profil. Oštra linija jagodica i blago isturena brada. Vitka, sportska građa, koja se nije promenila ni posle trinaest godina. Bio je to Robert, bez svake sumnje.

Spremala se da ga pozove kada iz kočije iskrsnu još jedan čovek. Stariji Degraf? Ne. Bio je to džentlmen kratke sede kose, svakako ne stari krupni Holanđanin sa raščupanom tamnom kosom.

Ko je to?

Dva muškarca uđuše u pozorište.

„Vaš kikiriki, gospođice?“ Prodavac joj opet ponudi kesicu.

Peper odmahnu rukom i pohita prema glavnom ulazu u pozorište, zastavši samo kod uskih metalnih stepenica, koje su severnom stranom zgrade vodile do petog sprata. Trebalo bi tamo da ode. Znala je da gospođa Basaraba čeka igle i konac.

Ali morala je da odvoji nekoliko minuta i pozdravi Roberta. Tek toliko da opet vidi te nežne, oči, zelene poput prolećnog lišća, i taj vedri, dečački osmeh.

Odlučno je gurnula glavna vrata i gvirnula u Crvenu sobu – kako su zvali foaje zbog crvenog tepiha, crvenih zidova i crvenih ulegnutih klupa kraj saksija sa uvelim palmama, gde su gosti mogli da odmore pre penjanja na galerije.

Osmotrla je zasenjenu nišu, gde su se nalazila dvokrilna vrata prema gledalištu i manja, sporedna vrata prema šanku koji je

žednim gostima nudio viski, džin i šeri. Ni traga Robertu i njegovom druženiku. Peper nije videla živu dušu.

Zaputila se prema gledalištu. Na pola puta ukopala se u mestu. Glasovi. Previše blizu za probu na pozornici. Svetlost je prodirala ispod zatvorenih vrata kancelarije gospodina Degrafa.

Robert je bio unutra.

Momentalno se stvorila kraj vrata. Delilo ju je nekoliko centimetara od njih. Hitro je skinula šeširić, pridržavši ga zubima za obod kako bi smotala pletenicu. Skupivši guste kovrdže jednom rukom, navukla je šeširić. Potom se uštinula za obraze i ugrizla za usne da dobiju boju. Digla je ruku da pokuca na vrata, a onda zastala. Robert je nešto govorio i Peper pusti da se taj meki tenor iznova omota oko nje, tako podatan i topao poput udobnog vunenog ćebeta koje su nekada delili na krovu. Čula ga je opet posle toliko vremena.

Ali tu je bio još jedan glas. Stariji i dublji, s blago nazalnim prizvukom. Peper oslušnu.

„Očekivao sam susret s vašim ocem“, reče nepoznati glas.

„Uveravam vas, gospodine Zigfelde...“

Ovo ime ju je paralisalo. Florenz Zigfeld Mlađi? Viđala je to ime u novinama i žurnalima toliko često da je postalo legenda, više ideja nego živo meso, krv i kosti. Čitav spektar pozorišnog sveta kao da se uklopio u konture tog imena: brodvejski usponi i padovi, slava i fijasko, romanse i skandali. Čak i oni koji su prezirali Zigfeldovu aroganciju i skoro konstantno udvaranje štampari nisu mogli da ospore efikasnost njegovih metoda. Uz Zigfeldovo vođstvo, Ana Held postala je brodvejska zvezda, igrajući mesecima u njegovom ličnom muzičkom hitu *Pariski model*.

I sada je stajao tu. S druge strane ovih vrata. Peper prisloni uho.

„Znači, preuzimate posao?“, upita Zigfeld. „Moram reći da je promena zakasnila. Sećam se velikih produkcija ovde u *Šansi*.

Vodviljske zvezde, čudesa i radosti. Bio je to veličanstven spektakl kada sam doveo snagatora Judžina Sandoua devedeset četvrte, odmah posle njegovog uspeha u Čikagu. Delio je tačku s onom egipatskom trbušnom plesačicom sa Svetske izložbe. Ali bojim se da godine nisu milovale pozorištanca vašeg oca.“

Peper se ukoči. Ko je on da kritikuje?

„Tačno, gospodine Zigfelde, ali ja planiram da to promenim. Što nas dovodi do razloga vaše današnje posete. Čuo sam da radite na novoj predstavi.“

„Dobre vesti daleko se čuju, zar ne? Šta ste tačno čuli, momče?“

„Da će to biti letnji hit.“

„Anina ideja zapravo. Nešto lako i zabavno između redovnih sezona. Nazvali smo je *Ludorije 1907.*“

„Ako smem da pitam, takođe sam čuo da planirate da je postavite u njujorškom pozorištu, u vrtu na vrhu zgrade, ali da ste naišli na neke poteškoće.“

Nastade pauza, a onda Zigfeld reče: „Da, gospodine Degrafe, u pravu ste. Klo i Erlanger su preklinjali za tu produkciju, obećavajući brda i doline. Ali kada je došlo vreme da se njihova obećanja ispune, saznao sam da i nisu tako voljni. Počeo sam da razmatram alternativna pozorišta, diskretno, naravno.“

Šta je to Robert smerao? Znao je da *Šansa* ne može da ugosti Zigfeldovu produkciju. Njihovo pozorište imalo je samo jednu predstavu, jednu jedinu: *Vodviljske zvezde, čudesa i radosti.* Glumci su se menjali, ali repertoar je ostajao isti.

„Onda ću pojednostaviti“, kaza Robert. „Voleo bih da razmotrite i *Šansu.*“

Zigfeld je opet govorio, ali bubnjanje u njenim ušima prigušivalo je zvuk. Da razmotri i *Šansu*? Nemoguće! Ovo mora da je neka greška. Doduše, pozorište je bilo u krizi, ali problem nije bila predstava. Robert je to valjda shvatio.

Obrazi su joj goreli. Pod nogama joj se ljuljalo. Peper se nasloni na vrata da ne padne.

Kada je shvatila da vrata nisu zatvorena, bilo je kasno. Odgurnula ih je, ne prejako, ali dovoljno da se širom otvore i propuste je unutra, okrenutu prema zidu prepunom uramljenih fotografija, poređanih u četiri reda iza Degrafovog ogromnog radnog stola od mahagonija. Glumci, akrobate i trbuhozborci; dreseri životinja, mađioničari i trapezisti – svi su zurili u nju sa vodviljskog zida slave. Ali nije zbog njihovih zaleđenih osmeha poželela da se sakrije u vlaknima persijskog tepiha pod sobom, već zbog preneraženog izraza na Robertovom licu.

„Peper Makler?“

Naterala se da ga pogleda u oči, iako je svaki atom njenog tela vrištao da se okrene i beži. Ovo nikako nije bio susret kakav je priželjkivala. Želela je da je Robert sada posmatra kao ženu od punih osamnaest leta. Kao plesačicu, pravu izvođačicu, što mu je oduvek govorila da će jednog dana postati.

Nije želela da je vidi ovakvu, zbunjenu i smetenu, bez trunke manira.

Ali bila je upravo to i morala je da se izvuče kako zna i ume. Praviće se da nije čula ovaj razgovor. Peper diže glavu i usiljeno se osmehnu. „Zdravo, Roberte“, reče ozareno, izvlačeći taj stav iz preostalih mrvica svog dostojanstva. „Učinilo mi se da čujem vaš glas. Nadam se da vas ne prekidam.“

Zigfeld je sedeo skriven u jednoj od kožnih fotelja ispred radnog stola, ali čula je njegov kikot.

Robert je, međutim, izgledao previše šokirano da bi mu bilo zabavno. Ipak, u njegovim iskolačenim očima nije bilo radosti dok je Peper pokušavala da se sabere. Sam pogled na te fino zaobljene vilice, glatke obraze i plavu kosu preko čela uzdrma je do temelja. Odavno ga nije videla, ali godine ga nisu mnogo

promenile. Uprkos novoj oštini njegovog lica, i dalje je bio njen lepi, voljeni Robert.

„Ovo je privatni sastanak, gospođice Makler.“

Zigfeld kao da je drugačije mislio. Bio je na nogama, njišući se na petama i zureći u nju.

Peper ga odmeri. Četrdesetak godina, možda više, niži od Roberta, ali zaobljeniji oko struka. Nije bilo ničeg blagog na njegovom licu. Izgledao je kao tipičan uspešan poslovni čovek. Skrojeno odelo od sivog tvida, snežnobeli okovratnik, jednostavna dijamantska kopča na prugastoj kravati. Njegova tamna kosa beše seda na slepoočnicama i zalizana pomadom sa širokog, glatkog čela. Imao je mršavu, strogu bradu i tanke usne, koje kao da nisu bile sposobne za smeh. Ali te oči, duboke i tamne pod ostrim svodovima obrva, piljile su u nju kao da je predmet proučavanja. Predmet osude. To joj se nije dopalo, baš kao ni on.

„Čula sam glasove. Mislila sam...“ Peper skrenu pogled. Nije smela da kaže šta je mislila.

Robert pokuša opet da nešto kaže, ali ga Zigfeld preduhitri. „Gde su vam maniri, mladiću?“, kaza on prilazeći Peper. „Draga moja“, obrati joj se s lažnom toplinom u glasu, „dozvolite mi da se izvinim u njegovo ime.“ Pogled mu kliznu sa njenog neodlučnog osmeha niže, opažajući svaku izbočinu i uvalu ispod njenog ogrtača. A onda se naklonio, kao što dolikuje džentlmenu. „Prijatelji me zovu Flo. Pretpostavljam da ste vi Peper Makler. Usudujem se da zaključim da ste izvođačica u ovom pozorištu, zar ne?“

Pod njegovim ispitivačkim pogledom poželela je da zakopča svoj ogrtač do grla. „Plešem u ženskoj tački“, uzvratila ona, više Robertu nego Zigfeldu. „U *Lutkama plesačicama*.“ Ako Robert nije bio svestan tog razvoja situacije, sada je znao. Peper je bila srećna što vidi iskru iznenađenja u njegovim očima. Je li znao šta se uopšte događalo otkad je otišao? Je li čuo za smrt njene majke?

„Čuo sam zanimljive komentare o vašim *Lutkama*“, каза Zigfeld. „Vaš poslodavac, baš kao i ja, razume univerzalnu magiju muzike obogaćene ženskom lepotom.“

„Igračice su predstava koja je zacelo imala svojih prednosti s poslovnog stanovišta.“ Robert je bio na nogama i obilazio radni sto, ali Zigfeld nije obraćao pažnju na njega.

„Mlada damo“, nastavi Zigfeld, „pitam se da li vaši očigledni talenti ovde nisu dovoljno iskorišćeni.“ Opet je prikovao oči za njene, nateravši je da pojača stisak oko svojih mišica. „Imam neodoljivu ponudu koja bi vas mogla zanimati.“

Robert se usiljeno nasmeja i stade kraj Zigfelda. „Vidim, glasine su tačne. Uvek nanjušiš nov talenat, hmm? Gospođice Malker, ne bismo vas više zadržavali. Zacelo imate svojih obaveza. Doviđenja, zasad.“

Pre nego što je stigla bilo šta da kaže, ili da ga upozori da ne načini katastrofalnu grešku, Robert je izgura u hodnik i zatvori vrata. Još je zurila u drvenu šaru, čekajući da prođe šok, gušeći nagon da uleti unutra, kada se otvoriše ulična vrata.

„Zdravo, lutko.“

Bila je to Em Šarmejn, žena koja je radila kao pozorišna blagajnica, iako bi svako ko je prvi put vidi bio iznenađen saznanjem da je uopšte bila žena, obučena u muško, sivo odelo sa svetlobraon kosom skupljenom ispod šešira i nezapaljenom cigarom u zubima. Bila je to Emina omiljena odevna kombinacija, uključujući štap sa srebrnom drškom, koji bi obesila o ruku dok bi prevrtala ključeve na privesku, tražeći onaj koji otvara vrata biletarnice.

„Nisi još videla programe? Štamparev sin ih obično ostavi ispred biletarnice.“ Em pogleda oko sebe. „Ili je Stenli i njih obustavio kako bi uštedeo koju paru? Uskoro očekujem da donese odluku da je jeftinije zaključati vrata nego organizovati predstave koje niko ne gleda.“

„Ne misliš to ozbiljno.“ Peper je znala da Em voli pozorište. Njena imitacija *Gradskog kicoša** davala se od Njujorka do San Franciska i nazad, i po deset puta zaredom, ali se uvek vraćala u *Šansu*. I sada, kada je imala svoju gradsku kuću u Četvrtoj ulici i mogla da živi kako poželi, ona je dolazila šest dana sedmično da prodaje pozorišne karte za bednu platu, a verovatno bi dolazila i nedeljom da je gospodin Degraf zaobišao gradsku zabranu javnih izvođenja, ponudivši u programu pokretne slike, kao što su učinili vlasnici ostalih pozorišta.

Ipak, Peper se nadala da ovaj komentar nije prošao kroz vrata kancelarije.

Em spazi njenu zabrinutost. „Šta si uopšte radila gore? I zašto gledaš u vrata kancelarije?“

„Robert Degraf je unutra“, prošaputa ona. Taman kada se spremala da opiše svoj nesrećni upad, Emin smrknuti pogled je ućutka. Odavno nisu pričale o Robertu i Peper se odmah setila i zašto.

„Moraš da zaboraviš Roberta Degrafa“, reče Em na način koji je objašnjavao da njegov povratak za nju nije bio iznenađenje, iako nije prisustvovala Stenlijevom sastanku. Njegovo pravilo *bez izuzetaka* uvek je imao izuzetak u vidu Em.

Skinula je šešir i okačila ga o čiviluk kraj vrata. „Trebalo bi da brineš za sebe. Ne smeš dozvoliti da te Stenli uhvati ovde bez kostima, tako blizu pozornice. Ne želiš da započneš nedelju sa još jednom svađom.“

„Već smo se posvađali. Jutros, na zajedničkom sastanku.“

Em je bila svojoj skućenoj biletarnici, ali doviknu iz nje: „Zbog čega?“

„Sastanak ili svađa?“

* *Uptown Joe*, brodvejska predstava s početka XX veka. (Prim. prev.)

Em se pojavi na vratima bez ogrtača i štapa. Cigaru je i dalje držala u zubima. „Oboje.“

Peper joj ispriča šta je Stenli rekao o novoj Robertovoj ulozi. „Ali ti verovatno već sve to znaš.“ Sačekala je da se Em pobuni, pitajući se koliko je Em još znala.

„A svađa?“

Peper šutnu nogom tepih. „Vezano za onaj članak u *Varajetiju*. Stenli je bio tako...“ Nije bilo razloga da ponavlja. Znala je da ne može očekivati saosećajnost od Em, ne kada je u pitanju Stenli. „Nije važno.“ Iz džepa je izvukla kesicu s priborom za šivenje. „Moram ovo da odnesem gospođi B. Stenli joj je naredio da glavnoj zvezdi sašije haljinu, a žena još nije ni stigla.“

Em sklopi oči i zavrte glavom. „O, Stenli, kada ćeš se opametiti? Hej, ako ideš tamo, hoćeš li mu reći za programe? Hoću da sredim kasu pre otvaranja biletarnice.“

„Programi koji nedostaju, naravno“, uzvratila Peper, koračajući unatraske prema vratima gledališta.

Unutra je otrčala crvenom stazom između sedišta sa pohabanim jastučićima, i ne primetivši članove *Skraćenih šekspirijanaca* okupljene na pozornici radi probe kostima:

*Bogme, ako Kupidon nije svoj tobolac sasvim ispraznio u
Veneciji,
Zbog tih ćeš se reči uskoro tresti...*

Peper prepoznade stihove iz Šekspirovog komada *Mnogo buke ni oko čega*. Utanjeni Don Pedrov glas odjeknu čak do tavanice i završi se s akcentom na poslednjoj reči u napornom, mada uzaludnom, pokušaju da izmami smeh.

Dok su pozorišni radnici menjali scenografiju za sledeću scenu, Peper se pope uz stepenice prema pozornici, snažno udarajući

donovima o drvo. Tražila je Stenlija, ali njegova stolica iza zavese beše prazna.

„Tražiš nekog?“

Ona se munjevito okrenu. Visok i mršav muškarac u radnom kombinezonu i beloj košulji, zavrnutih rukava do lakata, iskrсну na prozoru kulise dvorca. Ništa neobično za glavnog rekvizitera, ali opet, Gregori Krajton je uplaši.

Neprijatnost je sakrila kao i uvek: sarkazmom. „Jesi li to ti, Krajtone? Jedva te prepoznah sa svom tom kosom.“

Naravno, to nije bilo tačno. Uvek bi prepoznala taj duboki glas. Ali skoro mesec dana ga je začikavala zbog kose. Njegove tamne kovrdže bile su toliko duge da su mu se obmotavale oko ušiju ispod kape, jer ih je morao sklanjati sa čela kako mu ne bi padale u oči. Ponudila mu se da ga lično ošiša, kao što je to činila kada su bili deca, kada je on bio šegrt starog rekvizitera, a ona tumarala hodnicima dok je njena majka šila kostime na petom spratu. Ali to je bilo davno i Peper nije iznenadilo što ju je odbio. „Tražim Stenlija, ako baš moraš da znaš.“

Gregori namesti poslednji komad dvorca i otrese ruke od prašine. „Maločas ode do Grand centrala, ali rekao je da će se vratiti do zavese.“

Na železničku stanicu? Taj čovek nije bio u stanju ni da se popne uz stepenice na prvi sprat bez gundanja. „Šta će tamo?“

„Da pokupi glavnu zvezdu.“ Gregori se naceri – njoj ili Stenliju, nije bilo najjasnije.

„Ta madam Bize mora da je prava zverka, čim ga je tako zarobila. Verovatno je lepa.“

Gregori slegnu ramenima. Bilo je nemoguće dokučiti da li nije znao ili nije mario. Te zagonetno skupljene obrve, ciničan pogled. Toliko se bila navikla na njega da nije ni pamtila dečaćića kakav je nekada bio, s kojim se satima igrala žmurke u hodnicima